

zbožných sester, představené ústavu, v trestnicích a polepšovnicích mužských tohoto druhu inspektorů a představené vedle učiněných úmluv a v ostatních trestnicích a polepšovnicích správci ústavu; ale jinak přísluší dle nař. min. sprav. ze dne 16. června 1854 č. 165 ř. z. přednostovi dotyčného soudu. Řízení v případech hodících se k disciplinárnímu jednání trestnímu koná se tím způsobem, že jenom nejpodstatnější body jednání zapíše se docela stručně do trestního rejstříku vedeného dle určitého formuláře. Disciplinárně trestaný nemá práva sobě stěžovati, aniž všeobecně jinak přípustná stížnost má odkládacího účinku. Disciplinární tresty záležejí:

1. v důtce dané potajmu nebo před ostatními trestníky,
2. v přidělení nepříjemné, těžší nebo menší výdělek přebytný skytající práce,
3. v dočasném odnětí požitků a volností trestníkům jinak udílených, jako povolení, že smí vězeň část přebytného výdělku vynaložiti ku subsistenčnímu přilepšení, že smí mluvit se svými lidmi nebo jim dopisovati, dále vyloučení z obyčejné procházky nebo z prací mimo ústav atd.,
4. v zostření trestu postem, připoutáním ruky k noze, tvrdým lůžkem, samovazbou a temnou vazbou a
5. v přesazení na jiné oddělení v těch ústavech, kde, co se týče stravy a nakládání s trestníky, jest několik oddělení; tělesné kárání, jež dříve také jako disciplinární trest trvalo, bylo odstraněno zákonem ze dne 15. listopadu 1867 č. 131 ř. z.

Soustavného spracování veškerého disciplinárního práva postrádáme až podnes a jenom o několika otázkách jeho pojednáno bylo vědecky; důvodem toho jest ovšem okolnost, že nedá se disciplinární jednání všude dle stejných zásad upravit a že tudíž existují nejrozmanitější normy, jež nelze v celek sloučiti pro odpory všeho druhu.

Řízení důkazní (ve starém civ. řízení soudním).

I. Pojem.

Řízení, jež zjednává soudci důvody pro pravdivost určitého procesálního tvrzení, sluje řízením důkazním. Zahrnuje jak hlavní důkaz, tak odvod a užívá se začasť slova »řízení důkazní« a »dokazování« souznačně. Podobně jako celý spor záleží i řízení průvodní v činnosti stran a soudu. Obyčejně a přesněji sluje účastenství, které má strana důkazem povinná na řízení důkazním, dokazováním (pokud se týče odvodem). Souhrn úkonů stran, jež přesvědčiti mají soudce o pravdivosti jistého procesálního tvrzení, je dokazováním. Výraz dokazování naznačuje předkem činnost stran. Soudce však, ač rovněž účastní se řízení důkazního, nedokazuje, nýbrž soudci se dokazuje (judici fit probatio l. 12 de prob. 22, 3). Řízení důkazní sestává z řady střídajících se úkonů processních dokazovatele, jeho odpůrce a soudu.

A. Úkony stran.

Úkony stran jsou různé při mimořádném důkazu ku věčné paměti a jsou různé při řádném dokazování během sporu. Při řádném dokazování lišiti třeba tyto úkony důkazní:

1. Nabídnutí důkazu, totiž označení průvodů, jimiž má býti důkaz veden a současné formulování thematis probandi.
2. Obrana proti nabídnutí důkazu a sice:
 - a) námitkami průvodními,
 - b) nabídnutím odvodu a

c) vrácením uložené přísahy hlavní.

3. Nastoupení důkazu.

4. Obrana proti nastoupení důkazu nastoupením odvodu, zamítnutím znalců, dotázkami na svědky, znalce neb soudce, jenž předsbere soudní ohledání při provádění důkazu.

5. Poskytování důkazů úkony stran při důkazu listinami a při přísahách stran, též při soudcovském ohledání a důkazu znaleckém předložením pokud se týče vydáním předmětů ohledání.

6. Vývody a protivývody o výsledku důkazu v t. zv. sporu instrukčním.

B. Úkony soudu.

1. Připouštění důkazů stranami nabídnutých, pokud se týče, soudem z moci úřední nařízených.

2. Provádění důkazu, čímž se rozumí činnost soudu a stran, jíž se pomocí průvodních prostředků vyšetřují a zjišťují důkazní důvody pro thema probandi.

C. Co se týče rozdělení řízení průvodního na jednotlivá stadia procesní, sluší při tom rozdílnosti mezi řádnými a stručnými spory, kde předsevzítí sluší řízení průvodní dle určitých pravidel zákonné theorie průvodní a sporem bagatelním, který ovládan je zásadou theorie volného uvažování důkazů a v němž upuštěno ode všech nepotřebných formalit. Při sporech prv řečených dělí se stádium nalézací ve stádium projednací a rozsudkové. Ve sporu bagatelním tvoří stádium projednací a důkazní jediné stádium, stádium instrukční, jakožto jediný celek, jenž se povšechně v další stadia nedělí (§ 30 bag. ř.).

II. Řízení důkazní v řádném sporu.

1. Nabídnutí důkazu:

a) Soudní doznání: Jakmile bylo toto ve sporných spisech stranou neb jejím zástupcem uvedeno a odpůrci sděleno, má odpůrce právo důkaz doznáním nabídnouti (ostatně viz čl. Doznání).

b) Důkazy listinami: Nabídně se přiložením opisu neb originálu listin nalézajících se v rukou dokazovatelových (§§ 12, 25, 123 o. ř. s. §§ 12, 23, 193 hal. ř. s.) neb návrhem na vydání edičního rozkazu ohledně obchodních knih odpůrcových neb denníku dohodcova s formulováním thematis probandi (čl. 37, 79 obch. z.). Jsou-li listiny uschovány u úřadu veřejného, postarejž se strana důkazem povinná o jich vydání (dv. dek. z 15. ledna 1787 č. 621 lit. a) sb. z. s.). Listiny, jimiž se důkaz nabízí, připojí se v plném obsahu a ne ve výtahu. Výtahy z knih obchodních musí příslušné místo úplně obsahovati (§ 122 o. ř. s. § 192 hal. ř. s.). K nabídnutí důkazu listinného náleží dále srovnání rukopisů (viz Rukopisy, Listiny a Knihy obchodní). Proti nabídnutí důkazu může se odpůrce hájiti průvodními námitkami a odvodem. Námitky průvodní mohou se týkati:

α) rozhodnosti nebo přípustnosti předmětu důkazu,

β) totožnosti listin,

γ) přípustnosti listin co průvodů, zvláště když se popírá pravost listin soukromých (dv. d. z 5. října 1792 č. 57 sb. z. s.).

δ) Při důkazu svědky spočívá nabídnutí důkazu v přesném pojmenování svědků a v určitém označení thematis probandi, pročež sluší thema probandi v články průvodní rozdělit. Články průvodní jsou otázky, z nichž každá obsahuje jen jednu okolnost. (§§ 12, 147, 148 o. ř. s. dv. d.

z 29. listopadu 1784 č. 371 sb. z. s.). Dodatečné články průvodní (t. zvl. dodatkové, adicionalesní) jsou vyloučeny (§ 149 o. ř. s.; res. z 11. září 1784 č. 336 lit. *h*) sb. z. s.), ač může probant při provádění důkazu ústní otázky dodatkové klásti (§ 20 nov.). Při nabídnutí stručného důkazu svědeckého přiloženo budiž zvláštní písemné svědectví, jež obsahuje thema probandi co souvislý celek a jež má býti svědkem přísahou o formulovaném svědectví co pravé dotvrzeno (§ 182 o. ř. s. § 255 hal. ř. s.). Tento způsob důkazu svědeckého lze jen tehda připustiti, když odpůrce svolí, by svědectví bylo přísahou dotvrzeno a když se vzdal svého práva dotázky klásti (§ 182 o. ř. s. § 255 hal. ř. s.).

Odpůrce může se hájiti proti nabídnutí důkazu svědkem průvodními námitkami, jež se týkati mohou:

a) rozhodnosti nabídnutého důkazu svědeckého,

β) přípustnosti důkazu svědeckého pro zavržení a odmítnutí nabídnutého svědka a

γ) identity svědkovy.

d) Důkaz znalecký: Důkaz znalecký a důkaz ohledáním nutno tak nabídnouti, by věta průvodní byla formulována v příslušném spise co souvislý celek (§ 12 o. ř. s. § 13 hal. ř. s. Dv. dek. z 22. června 1835 č. 42 sb. z. s. a z 15. ledna 1787 č. 621 lit. *gg*) sb. z. s.). Byl-li důkaz znalecký neb ohledáním proveden pro věčnou pamět, aniž byla odpůrci poskytnuta příležitost spolupůsobiti při provádění důkazu, budiž, lze-li mu příležitost tu ještě poskytnouti, důkaz znalecký neb ohledáním tak nabídnouti, jako by ještě nebyl býval proveden (res. z 31. října 1785 č. 489 lit. *gg*) sb. z. s., dvor. dek. z 15. října 1802 č. 579 sb. z. s. (viz čl. Znalci).

e) Přísahy stran: Ve všech projednávacích spisech stran budiž důkaz přísahami stran s formulováním thematis probandi (přísežná formule) tím nabídnut, že se strana důkazem povinná nabízí vykonati přísahu (doplňovací, knihy, listiny nahrazující a oceňovací) a ukládá odpůrci přísahu hlavní. Při hlavní přísaze nechť deferent zároveň prohlásí, může-li a chce-li přísahu, pro případ, že bude vrácena, vykonati čili nic, t. j. ukládá-li přísahu hlavní vratitelně či nevratitelně. Ukládá-li se přísaha hlavní nevratitelně, udeřž a po případě osvědč strana důkazem povinná důvod, proč je přísaha nevratitelnou (dv. d. z 26. dubna 1842 č. 610 sb. z. s.). Uložiti hlavní přísahu o faktech žalobních může žalobce ještě v replice a o faktech v odpovědi uvedených žalovaný ještě v duplice (res. z 31. října 1785, č. 489 lit. *III*) sb. z. s.). Dle o. ř. s. lze i přísahu oceňovací, ježto lze ji i z moci úřední naříditi, ještě v replice nabídnouti (§ 290 hal. ř. s.).

Proti nabídnutí důkazu může se odpůrce hájiti:

a) průvodními námitkami, jež týkati se mohou:

aa) rozhodnosti nebo přípustnosti thematis probandi,

bb) přípustnosti způsobu důkazu, zvláště delace nevratitelné přísahy hlavní neb delace přísahy hlavní vůbec,

cc) přípustnosti nabídnutých přísah stran, když se k platnosti přivádí jich absolutní nepřípustnosť;

β) vrácením přísahy hlavní probantem uložené;

γ) odvodem, když odpůrce, byla-li mu probantem uložena přísaha hlavní, nabídne důkaz k zastoupení svědomí (§ 204 o. ř. s. § 276 hal. s.) a když probant nabídl vlastní přísahu, nehledě k přísaze oceňovací

(§ 214 o. ř. s., § 288 hal. ř. s.) a odpůrce nabídne důkaz k zabránění křivé přísahy (§ 231 o. ř. s., § 305 hal. ř. s.).

2. Připuštění důkazu:

a) Při důkazu svědeckém: Soud připustí nabídnutý rozhodující a přípustný důkaz svědecký přísudkem rotulus actorum vyřizujícím (§§ 210, 213, 244, 259, 275 hal. ř. s. dv. d. z 22. června 1835 č. 42 sb. z. s.) a nabídl-li odpůrce přípustný odvod proti nabídnutému důkazu svědeckému, vyhradí i jej soudce v přísudku (§ 169 nn. o. ř. s. § 241 nn. hal. ř. s. res. z 17. června 1784).

b) Při důkazu znaleckém: Důkaz znalci a ohledáním připustí se rovněž přísudkem (§§ 244, 259, 275, o. ř. s. dv. d. z 22. června 1835 č. 42 sb. z. s.). V přísudku budiž thema probandi vždy co jednotný celek toliko rozhodné skutečnosti obsahující formulováno (dv. d. z 22. června 1835). Lhůta k nastoupení důkazu určí se přísudkem na 14 dní (sb. jud. 93).

c) Důkaz listinný (viz čl. Listiny).

d) Přísaha stran: Důkaz připouští se podmíněným rozsudkem konečným. Nalezne-li se na přísahu stran, budiž v podmíněném rozsudku konečném jednak formulováno thema probandi (přísežná formule) jednak i položena lhůta k nastoupení přísahy (§ 249 o. ř. s. § 289 hal. ř. s.). Lhůta ta obnáší 3 dny, když rozsudek právní moci nabyt neb když rozsudek v poslední stolici byl vyneset, 14 dní po doručení rozsudku (§ 224 o. ř. s. § 289 hal. ř. s.). Rovněž následky zmeškání této lhůty v rozsudku uvedeny budtež (§ 249 o. ř. s. 326 hal. ř. s.), že totiž po uplynutí této doby zanikne (k návrhu odpůrce) důkaz přísahou stran, a opak toho, co mělo býti přísahou dotvrzeno, za pravdivé se bude pokládati a tudíž ten, jenž přísahu měl vykonati, při ztratí (§ 224 o. ř. s.) (viz čl. Přísaha a Rozsudky [v říz. s civ.]).

3. Nastoupení důkazu.

a) Při důkazu svědeckém: Probant nastup důkaz svědecký ve 14 dnech, co mu byl přísudek doručen, jinak důkaz, vzepře-li se odpůrce, zanikne (nejv. rozh. z 22. května 1847 č. 1065 sb. z. s., násl. rep. 77, sb. jud. č. 93, výn. min. spr. z 16. března 1875 č. 3503). Nastoupení důkazu děje se žádostí probanta, ve které probant, připojiv opisy článků průvodních soudem připuštěných, žádá soud, by připuštěný důkaz sám provedl a k tomu cíli termín určil aneb důkaz soudem o to dožádaným provést dal (§§ 175 nn. 151, 189, 224 o. ř. s. §§ 220 nn. 223, 261, 298 hal. ř. s.).

b) Při důkazu znalci a ohledáním: Důkaz buď nastoupen ve lhůtě ad 3 a) vytčené. Znalce navrhuje strany, jmenuje však je soudce (§§ 189, 191 o. ř. s. §§ 261, 263 hal. ř. s.).

c) Při přísahách stran: Žádost o nastoupení důkazu, k níž připojití dlužno přísežní formulí podmíněným rozsudkem konečným stanovenou (§ 146 o. ř. s. § 220 hal. ř. s.) obsahujž prohlášení, kdo přísahu vykoná (zákonný zástupce, poskytovatel zastoupení, právní nástupce, kridatář, společník ve sporu atd.), jakož i žádost o položení termínu k vykonání přísahy (§ 210 o. ř. s. § 283 hal. ř. s.).

4. Provádění důkazu:

a) Při důkazu listinném (viz čl. Listiny, Knihy obchodní a Rukopisy).

b) Při důkazu svědeckém: Svědci vyslyšají se jednotlivě v nepřítomnosti ostatních svědků (§§ 165, 237 hal. ř. s. § 19 nov.). Po zjištění identity svědka upomene se svědek na povinnost mluvit pravdu a na následky přísahy křivé (§ 162 o. ř. s. § 234 hal. ř. s. § 3 zák. z 3. května 1868 č. 33). Pak přísahá svědek assertorní přísahu svědeckou, ač nemá-li býti slyšen nepřisečně (§ 161 o. ř. s. § 233 hal. ř. s.) (viz čl. Dotazování se v říz. soudním).

c) Při důkazu znaleckém: Tu záleží provedení důkazu ve slyšení znalců a ohledání předmětů ohledání a děje se před soudem, zpravidla v budově soudní. Důkaz znalecký provádí se takto: Trvale ustanovené znalce upomene soudce na přísahu jimi již složenou, nestálé znalce vezme soudce do přísahy, upomenuv je na následky přísahy křivé (§ 194 o. ř. s. § 266 hal. ř. s.). Pak předloží se jim a sice oběma současně předmět ohledání a přečte se jim thema probandi v přísudku formulované. Pak diktují neb vepíší znalci nález do protokolu (§ 195 o. ř. s. § 270 hal. ř. s.). Dobrozdání podejtež znalci zpravidla hned a sice v nálezním protokole; není-li to však možné, budiž dobrozdání u soudu podáno samostatně — na zvláštním archu — a položí se zvláštní termin k jeho přečtení a případnému doplnění, opravení neb vysvětlení (§ 198 o. ř. s. § 270 hal. ř. s.). Je-li dobrozdání temným neb vykazuje-li jinaký nedostatek, opatří soud hned opravu dobrozdání (§ 199 o. ř. s. § 271 hal. ř. s.). Rozcházejí-li se znalci ve svých dobrozdáních, budiž přibírán tak dlouho další znalec, až se docílí souhlasného dobrozdání dvou znalců (§ 197 o. ř. s. § 269 záph. ř. s.). Totéž platí, není-li dobrozdání definitivním. Podají-li lékaři nedefinitivní neb nesouhlasné dobrozdání, lze se dožádati dobrozdání lékařské fakulty, které sděliti pak dlužno nálezní protokol a thema probandi (dv. dek. z 21. září 1882 č. 1895 sb. z. s. viz čl. Ohledání soudní a Spisy průvodní).

d) Při přísahách stran: K vykonání přísah, na něž rozsudkem bylo uznáno, nařídí se rok. Osoba, která přísahu vykonati má, může žádati za odročení roku, nelze-li se jí dostaviti pro překážky nepřekonatelné.

Nedostavení se odpůrce nebrání provedení důkazu (§§ 226, 230 o. ř. s., §§ 300, 304 hal. ř. s.). Nemůže-li ten, kdo má přísahu vykonati, ji toho času složiti, postačí, podepíše-li znělku přisečnou a zašle ji soudu. Neučiní-li však v této době ani to ani ono, pokládá se za to, že hlavní přísahu mlčky vrátil (§ 211 o. ř. s., § 284 hal. ř. s.). Byla-li hlavní přísaha výslovně vrácena, musí strana ji uložiti (deferent) ve třech dnech po doručení tohoto prohlášení, byla-li však přísaha mlčky vrácena, ve 3 dnech po uplynutí přihlašovací lhůty delátovy k vrácené přísaze se přihlásiti, jinak zamítne se k včasnému kontumačnímu návrhu deláta opozdělé přihlášení se deferentovo a důkaz zanikne (§§ 211, 224 o. ř. s., §§ 284, 298 hal. ř. s., nejv. rozh. z 22. května 1847 č. 1065 sb. z. s.).

Přihlašovací žádost, ke které připojena budiž přisečná znělka podmíněným rozsudkem konečným stanovená (§ 146 o. ř. s., § 220 hal. ř. s.), obsahujž prohlášení, kdo přísahu vykoná (zákonný zástupce, dobrovolný zástupce, právní nástupce, kridatář, společník rozepře), jakož i žádost o nařízení terminu k vykonání přísahy (§ 210 o. ř. s., § 283 hal. ř. s.) a má-li se toto státi soudem dožádaným, i žádost o rekvisici vykonání přísahy, a připojena buď po případě znělka přisečná v jazyku osoby přísahou povinné (rozh. nejv. s., sb. »Gl. U.« č. 10.931) (§ 225 o. ř. s.,

§ 299 hal. ř. s.). Byla-li zmíněná přísaha již v jiném sporu vykonána, připojí se opis příslušného protokolu a odpadne opětná přísaha (roz. nejv. s., sb. »Gl. U.« č. 5720). Má-li být prohlášena přísaha zemřelého za vykonanou, třeba o to žádati v žádosti přihlašovací a prokázati podmínky, za kterých se to připouští (§ 233 o. ř. s., § 306 nn. hal. ř. s., dv. d. ze dne 15. července 1784 č. 317 sb. z. s. a z 5. března 1795 č. 822 sb. z. s.). O návrhu, by prohlášena byla přísaha již v jiném sporu složená nebo přísaha zemřelým nesložená (v tomto sporu) za vykonanou, se ústně jedná a pak rozhodne. Dostaví-li se osoba přísahou povinná k roku, přečte a vyloží se jí formule přísežná (dv. d. ze dne 22. ledna 1820 č. 1645 sb. z. s.). Nabídne-li se strana, že chce potvrditi přísahou vyloženou jí znělku přísežnou, napomene se, by mluvila pravdu, a poučí se o dočasných a věčných trestech přísahy křivé, načež složí přísahu (§ 3 zák. z 3. května 1868 č. 38 ř. z.).

Nedostaví-li se strana, jež přísahati má, prohlásí se k návrhu kontumačnímu odpůrcem při stání učiněnému (nejv. rozh. z 22. května 1847 č. 1065 sb. z. s.) z pravidla přísaha za nevykonanou (§ 210 o. ř. s.). Nestane se však tak, dojde-li místopřísežné potvrzení přísežné znělky (§ 227 o. ř. s., § 301 hal. ř. s.).

Nabídne-li odpůrce před vykonáním přísahy důkaz k zabránění křivé přísahy, budiž o návrhu tomto jednáno a rozhodnuto, avšak přísaha nebudiž prozatím přijata. Přijetí přísahy zastaví se i tehdá, když odpůrce žádal za restituci pro zmeškání aneb když zavedeno je trestní vyšetřování pro nastoupenou přísahu. Příklad vykoná se před soudem, z pravidla v budově soudní. Jen nejsou-li strany povinny k soudu se dostaviti aneb nemohou-li tak učiniti pro nemoc neb stáří, přijmou přísahu v jich přítomnosti jeden neb dva soudní vyslanci (§ 229 o. ř. s., § 303 hal. ř. s., v. n. min. spr. z 14. května 1854 č. 8346).

III. Spor stručný.

V obecném sporu stručném platí subsidiárně obecné předpisy i o řízení důkazním (§ 7 říz. str.). Stručnost tohoto sporu záleží ve formálním urychlení postupu sporu a v odstranění zbytečných formalit, se kterýmižto dvěma zásadami setkáváme se i v řízení důkazním (srv. §§ 22, 25, 27, 28, 29, 30, 31, 32, 35, 38, 39, 40—43 říz. str.). Zvláště důležitým je ustanovení § 25 říz. str., že každé straně dovoleno je na konci jednání nabídnouti důkazy dříve nedopatřením opomenuté, čímž umožněno je nabízení důkazů a odstraněna restituce spor protahující.

1. Soudní doznání děje se v žalobě a v protokole o ústním jednání sepsaném (§ 25 říz. str.). Nedostavení se žalovaného k roku má v zápětí, že soud pokládá za pravdivé skutečnosti v žalobě uvedené, pokud nejsou vyvráceny průvody žalobcem předloženými. Nedostavení se žalobce má v zápětí, že soud dá víry jeho udáním skutkovým, pokud nejsou vyvrácena průvody po ruce jsoucími (§ 18 říz. str.).

2. Důkaz listinný buď nabídnut a proveden ve stadiu projednávání (§ 25 říz. str.). Listiny úředně uschované opatří soud vždy z moci úřední (§ 30 říz. str.). Jinaké prvopisy listin k rekognici předloží se vždy hned ve stadiu projednávání (§§ 27—30, 22 říz. str.), jinak je důkaz listinný prekludován (§ 27 říz. str.), když odpůrce učiní návrh kontumační a nesvolí k odročení roku aneb za odročení sám žádá (§ 22 říz. str.). Rovněž budiž prvopis hned po předložení popřen, má-li býti pravost, ne-

závadnost neb souhlas s opisem popřen, rovněž nutno v těchto případech prvopis vždy — aniž by spor o tom připustiti slušelo — sporným spisům přiložiti, ježto v prvém případě je popření a v posledním případě nabízený důkaz listinný prekludován (§§ 27, 29 říz. str.). O tom pouč soud strany a zeptej se současně při předložení listin odpůrce, co soudí o pravosti, nezávadnosti a souhlasu s originálem (§ 25 říz. str.). Žádá-li se za edici listin (knih obchodních), budiž termin položen na nejbližší termin projednávací a při tomto budiž protokolárně zjištěn obsah příslušných míst a pořádnost (pokud se týče nepořádnost) vedení knih (čl. 37 nn. 79, obch. z. § 30 říz. str.). Důkaz pravosti listin lze vésti: *a*) srovnáním rukopisů (viz Rukopisy), *b*) difesní přísahou (viz Přísaha).

3. Důkazy svědky, znalci a soudcovským ohledáním.

A. Nabídnouti je sluší v stadiu projednávacím (§ 25 říz. str.), aniž by při důkazu svědeckém pojato býti musilo thema probandi do článku průvodního (§ 31 říz. str.).

B. Stadium důkazní je ve sporu stručném značně skráceno a zjednodušeno. Odpadá nastoupení těchto důkazů, instrukční spor a jemu následující druhé seznamenání spisů průvodních a projednávacích sporu řádného (§§ 39, 41 nn. říz. str.).

Stadium důkazní vykazuje další dvě stadia: *a*) připuštění důkazu průvodním výměrem, jemuž ihned odporovati nelze a jímž soud vázán není (§§ 39, 42, 46 říz. str.). Připustí-li se důkaz znalecký, určí se v průvodním výměru předkem stání k volbě znalců. Nedostaví-li se strany k této volbě aneb nedohodnou-li se o osobě znalce, určí znalce soud dle svého uvážení a položí hned stání ku provedení důkazu (§ 42 říz. str.).

b) Důkaz se provádí z pravidla v přítomnosti stran, které mohou zaslati dotázky (§§ 39 nn., 42 říz. str., §§ 19 nn. nov.). Důkaz se provádí z moci úřední; avšak soud použití má průvodních článků a dotázek, pokud jsou rozhodny a má je jen, pokud toho třeba, doplniti neb jinými nahraditi (§§ 39, 40, 42 nn. říz. str.).

4. Přísahy stran: Zvláštní přísahou ve sporu stručném je přísaha difesní k důkazu pravosti listiny (§ 37 odst. 1 a 2 říz. str.). Přísahy nabízejí se pokud se týče ukládají a vracejí ve stadiu projednávacím. Ohledně uložené přísahy hlavní budiž delát vyzván k určitému prohlášení se, zda přísahu přijímá či vrací (§§ 32, 25 říz. str.). Důkaz k zastoupení svědomí může delát během jednání kdykoliv nabídnouti (§§ 36, 38 říz. str.). Důkaz k zamezení křivé přísahy musí odpůrce ve stručném sporu vždy mezi jednáním nabídnouti (§ 38 říz. str.).

Připuštění přísah děje se jako v řádném sporu podmíněným rozsudkem konečným. Ohledně hlavní přísahy máme v řízení stručném úchytku, že když přísaha nebyla během jednání výslovně vrácena, smí býti nalezeno jen na nevratitelnou přísahu deláta (§ 36 říz. str.). O nevratitelnosti a přípustnosti uložení hlavní přísahy nevratitelné vůbec (§ 36 říz. str.) a přísahy takové o pravosti listiny zvláště (§ 37 odst. 4 říz. str.) rozhodne soud, jak v řádném, tak i stručném sporu dle svého uvážení. Na přísahu doplňovací a oceňovací lze zde i z moci úřední nalézt (§ 35 říz. str.). Lhůta k nastoupení důkazu přísahami stran je zde též jako v řádném sporu (§ 7 říz. str.) tudíž tři dny po pravomoci rozsudku 1. a 2. stolice (pravomoc nastává však zde v 8 a nikoliv po 14 dnech) a 14 dnů po doručení rozsudku 3. stolice (nař. min. spr. z 15. února 1853 č. 29 ř. z.).

C. Ohledně průvodního stadia přísahy stran platí totéž, co bylo řečeno o řádném sporu, avšak s těmito 3 modifikacemi:

a) Hlavní přísahu nelze ve stručném sporu po vynesení rozsudku již vrátiti (§ 36 říz. str.).

b) Důkaz přísahami stran budiž v případě, že rozsudek I. neb II. stolice stane se pravoplatným, nastoupen 3 dny po pravoplatnosti (která nastává zde po 8 a ne po 14 dnech; § 44 říz. str.). Jde-li o rozsudek třetí stolice sluší důkaz přísahami stran nastoupiti i zde ve 14 dnech po doručení oběma stranám (§ 7 říz. str.).

c) Důkaz ku zabránění křivé přísahy nelze již nabídnouti po vynesení rozsudku (§ 38 říz. str.).

IV. Spory směnečné.

Řízení směnečné je upraveno nař. min. spr. z 25. ledna 1850 č. 52 ř. z., řízení ku pojištění směnky upravuje nař. min. str. z 18. července 1859 č. 132 ř. z. Pokud tento zákon něco jiného neobsahuje, platí i v řízení ku pojištění směnky předpisy řízení směnečného (§ 7 nař. z 1859). Ježto v řízení směnečném (§ 12 sm. ř.) a v řízení ku pojištění směnky (§ 7 nař. z 1859) zachovati sluší předpisy obsažené v §§ 18 až 20, 22, 25 až 50, 53 a 54 sum. ř., platí i v obou jmenovaných řízeních povšechně průvodní řízení obecného sporu stručného (§§ 18, 25, 27 až 33, 35 až 43 sum. ř.) Uchylky pokud se týče důkazu v směnečném řízení od obecného sporu stručného se vyskytující jsou:

a) Směnečný nárok lze zpravidla dokázati jen směnkou v originále pokud se týče originálním girem (indossaci) (§§ 5, 8 sm. ř. §§ 1, 5 ř. čl. 36, 71, 98 sm. řádu); jen jde-li o umoření směnky lze nárok (proti hlavnímu dlužníkovi) dokázati i jinakým způsobem (čl. 73, 98 sm. řádu).

b) Okolnost, že byla směnka protestována, lze dokázati jen protestem (čl. 41, 20, 24, 29, 43, 56, 62, 67, 72, 98 sm. řádu). Byl-li protest (pro nezaplacení) prominut, může ten, kdo jej prominul, dokázati opomenutí včasné presentace a žalobce protidůkaz podati všemi přípustnými prostředky průvodními (čl. 42, 98 sm. řádu).

c) Důkaz notifikace opomenutého placení (pokud se týče čestného přijetí) lze podati pouhým poštovním atestem (čl. 46, 58, 98 sm. řádu); rovněž i kurs lze dokázati nejen (úředním) kursovním lístkem, nýbrž i vysvědčením obchodního dohodce neb dvou kupců (čl. 50 nn. sm. řádu).

d) Diffesní přísaha skládá se v případě, že popřený podpis nepochází prý od vykázaného zmocněnce v ten smysl, že domnělý vydatel směnku nepodepsal (zák. z 19. června 1872 č. 88 ř. z.).

e) Důkaz přísahami stran nutno nastoupiti ve 24 hodinách počítajíc ode dne, kdy rozsudek právní moci nabyt (§ 12 lit. c) ř. sm.). Do této 24hodinové lhůty nevčítají se dny poštovní dopravy. Nutno tudíž důkaz tento nastoupiti; nebylo-li odporováno rozsudku 1. neb 2. stolice ve 4 dnech ode dne po doručení rozsudku, jde-li však o rozsudek 3. stolice, ve 24 hodinách po jeho doručení.

V. Spor exekuční, upomínací a rozkazní.

A. Spor exekuční. Ježto exekuční spor vede se dle toho, převyšuje-li hodnota sporného předmětu 500 zl. čili nic buď ve formě obecného řádného sporu stručného nebo ve formě obecného sporu ústního, řídí se i řízení důkazní dle toho, co bylo řečeno o řádném ústním sporu a o sporu stručném.

B. Řízení upomínací: Bylo-li žádáno v žalobě za vydání platebního rozkazu, obsahoval platební rozkaz dodatek, že bude zaveden, podán-li bude odpor, spor bagatelní (šlo-li o žalobu do 50 zl.) aneb spor stručný (šlo-li o žalobu přes 50 zl.) (§ 19 up. ř.). Byl-li o podaném odporu zaveden soudem spor bagatelní nebo stručný (§ 19 up. ř.), řídilo se řízení důkazní dle předpisů toho neb onoho způsobu sporu. Viz čl. Řízení upomínací.

C. Při sporu rozkazním bylo řízení podobno řízení směnečnému. Viz čl. Řízení rozkazní.

VI. Spor manželský.

Spor manželský vedl se dle zákona vždy a bezvýmínečně jako řádný spor ústní (§ 1 manž. ř.) a dle tohoto řídí se i řízení důkazní (viz čl. Řízení ve věcech manželských).

1. Modifikací ústního řízení byl předpis, že soudcovské ohledání, důkaz, znalci i svědky připouštělo se ne přísudkem, nýbrž výměrem, jenž stanoviti má lhůtu k nastoupení důkazu na 14 dní (§ 10 manž. ř., § 17 nov; výn. min. spr. z 16. března 1875 č. 3503.). Thema probandi formuloval a zjišťoval vždy soudce a sice na základě skutečností stranami přednesených a z moci úřední vyšetřených, jež odůvodňují k platnosti přiváděné důvody rozvodu (§§ 1, 11 říz. ve v. manž.). Soud mohl svědky v jiných obvodech soudních bydlící jich soudem příslušným k nalézacímu soudu obeslati, by bezprostředním provedením důkazu snáze mohla býti materiální pravda zjištěna (§ 11 říz. ve v. manž.).

2. Řízení za účelem rozloučení nekatolických manželství (§§ 115 nn. o. o. z. §§ 13 nn. a 1 nn. ve v. manž.) a manželství osob bezkonfesijních (zák. z 9. dubna 1870 č. 51 ř. z.):

Tu platí tyto modifikace: Soudce není vázán dispositivním doznáním. Ukládání a vrácení přísahy hlavní jest zde vyloučeno (§ 13 říz. ve v. manž. §§ 115, 99 o. o. z.). Soud slyší svědky a znalce dle potřeby z moci úřední a zjišťuje takto rozhodné skutečnosti z moci úřední (§ 14 říz. ve v. manž. § 115 nn. o. o. z.)

3. Řízení za účelem prohlášení neplatnosti manželství (§§ 13 nn. říj. ve v. manž. §§ 94 nn. o. o. z.).

a) Byly-li zde jen soukromoprávní důvody neplatnosti aneb přiváděl-li k platnosti jeden manžel veřejnoprávní důvody neplatnosti, projednával se spor pro neplatnost manželství podobně jako spor pro rozloučení nekatolických manželství (§ 13 říz. ve v. manž.). Nemohoucnost zjišťována znalci (lékaři, ranhojiči, pomocnicemi ku porodu) (§ 100 o. o. z.) a bylo dle potřeby vyžádati si dobrozdání zemské zdravotní rady (dv. d. z 3. května 1792 č. 129 ob. z. s.).

b) Byly-li tu veřejnoprávní důvody neplatnosti a nepřiváděl-li je k platnosti žalobou některý manžel, vyšetřily a zjistily se z moci úřední v řízení oficiálním dle pravidel o řízení nesporném (§ 2 c. 5, § 6, § 9 cís. pat. z 9. srpna 1854 č. 208 ř. z. § 122 o. z. o. § 19 říz. ve v. manž.).

Řízení důkazní (v novém civ. řízení soudním).

I. Část všeobecná.

1. Řízení důkazní slouží k provedení důkazu pravdivosti nebo nepravdivosti skutečností pro rozsouzení sporu rozhodných. Důkazy připouští soud z pravidla k návrhu stran, avšak i z moci úřední. Pravidlem je pak,